

інтересів страхувальників, враховуючи положення статті 1194 ЦК, питання про відшкодування шкоди самою особою, відповідальність якої застрахована, вирішується залежно від висловленої нею згоди на таке відшкодування та виконання чи невиконання нею передбаченого статтею 33 Закону № 1961-IV обов'язку щодо письмового надання страховику, з яким укладено відповідний договір (у передбачених випадках Моторному (транспортному) страховому бюро України, далі — МТСБУ), повідомлення про дорожньо-транспортну пригоду встановленого зразка. У разі невиконання особою, відповідальність якої застрахована, обов'язку письмового надання страховику, з яким укладено договір обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (у передбачених випадках — МТСБУ), повідомлення про дорожньо-транспортну пригоду встановленого МТСБУ зразка, шкода відшкодовується завдавачем шкоди.

Таким чином, при виборі потерпілого до кого саме звертатись із позовною заявою про відшкодування шкоди, завданої у дорожньо-транспортній пригоді слід з'ясувати чи звертався винуватець ДТП до страхової компанії, де застрахована його відповідальність, а також чи може винуватець ДТП підтвердити своє звернення належними та допустимими доказами з огляду на ст. ст. 58, 59 Цивільно-процесуального кодексу України. (Цивільний процесуальний кодекс України від 08.10.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40–42. — ст. 1530)

При цьому слід звернути увагу, що сума, яку можна стягнути з винуватця ДТП, найчастіше є значно більшою. При розрахунку цієї суми можуть бути враховані такі чинники як франшиза, втрата товарної вартості автомобіля, фізичний знос складових автомобіля, непрямі збитки, моральна шкода та інші суми, які страхова компанія не зобов'язана відшкодувати.

КРИВЕНКО Ю. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ МАЙНОВИХ ПРАВ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Норми закону або договору, що дозволяють використовувати релігійними організаціями своє майно для досягнення статутних цілей, відображають певне ставлення суб'єкта до свого майна шляхом закріплення за ним відповідних правочинів, обсяг яких залежить від виду наданого права. Майнові права релігійних організацій — це сукупність

речових та зобов'язальних прав, які закріплені у законі або договорі і виражають ставлення релігійної організації до майна, яке використовується для досягнення статутних цілей.

Наявність майна створює матеріальну базу діяльності релігійних організацій. Ступінь майнової відокремленості у різних юридичних осіб може відрізнятись. Однак у всіх випадках можливість володіти, користуватися і розпоряджатися майном має таку ступінь відокремленості майна, яка достатня для визнання організації юридичною особою. (Цивільне та сімейне право України у запитаннях та відповідях. // Харитонов Є. О. Калітенко О. М., Зубар В. М. — Х.: «Одіссей», 2002. — С. 86).

Майнова відокремленість релігійної організації полягає насамперед в тому, що вона є власником майна яке їй належить. В деяких випадках релігійні організації наділені по відношенню до закріпленого за ними майна правом оперативного управління. Це характерно для багатоланкових релігійних об'єднань.

Для нормального існування та виконання статутних цілей і задач релігійним організаціям необхідна певна матеріальна база: будівлі, приміщення, гроші та інше майно. Все майно, яке в своїй діяльності використовують релігійні організації, можна поділити на дві частини в залежності від того, хто є власником: майно, власниками якого є самі релігійні організації і майно, яке знаходиться у власності держави, юридичних осіб і громадян. Останнє передається в користування релігійним організаціям на підставі договору.

Одним з видів майна, яке знаходиться у власності релігійних організацій, є гроші. Джерела отримання грошових засобів можуть бути різноманітні. Серед них можна виділити наступні:

- добровільні пожертви громадян, державних, громадських організацій чи установ;
- доходи, які отримує релігійна організація в результаті здійснення обрядів, реалізації предметів релігійного призначення, релігійної літератури;
- доходи від здійснення підприємницької діяльності: отримання банківських кредитів, страхових відшкодувань, доходи, отримані внаслідок здійснення будь-яких цивільно-правових правочинів: купівлі-продажу, оренди.

Комерційну систему церков становлять приходи (храми і монастирі), єпархіальні управління на рівні регіонів та комерційні підприємства, засновані за участю настоятелів. До системи тісно примикають численні благочинні та просвітницькі фонди.

Майно, яке знаходиться у власності релігійних організацій, можна класифікувати за різними критеріями:

— рухоме і нерухоме; — залежно від цільового призначення: майно релігійного призначення й інше майно; — майно, яке вноситься до пам'яток історії та культури й інше майно (Піддубна В. Ф. Деякі питання щодо права власності релігійних організацій // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 3. — С. 92–94.). У власності релігійних організацій можуть знаходитись культові споруди, предмети релігійної обрядовості, благодійного, культурного і виробничого призначення, жилі будинки, гроші й інше майно, необхідне для забезпечення їх діяльності. Під культовими спорудами слід розуміти приміщення для проведення або забезпечення богослужінь і виконання релігійних обрядів (церкви, собори, синагоги, мечеті, пагоди, каплиці, дзвіниці, мінарети, молитовні тощо).

До предметів релігійної обрядовості можна віднести предмети і матеріали, які необхідні для провадження релігійних дій.

Релігійні організації мають право на передачу їм у власність культових будівель із земельною ділянкою, необхідною для обслуговування останніх. (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо права релігійних організацій на постійне користування земельною ділянкою: Закон України від 15 січня 2009 р. // Урядовий кур'єр. — 2009. — № 18. — Ст. 1.). Релігійним організаціям заборонено примусового обкладати віруючих майновими зборами.

Відповідно до ст. 18 Закону «Про свободу совісті та релігійні організації» до джерел формування права власності можна віднести майно, придбане або створене релігійними організаціями за рахунок власних коштів, пожертвуване громадянами, організаціями або передане державою, а також на інших підставах, передбачених законом.

Слід зазначити, що наведений перелік джерел формування майна не є вичерпним, оскільки використання майна можливе і на інших підставах, передбачених законом. Як впливає із статутних документів релігійних організацій, джерелами формування майна можуть бути також прибутки від здійснення виробничої та господарської діяльності, членські внески, грошові надходження від здійснення культової діяльності, доходи від реалізації літератури і предметів релігійного призначення.

Що стосується такого джерела формування майна релігійних організацій, як придбане або створене за рахунок власних коштів, то воно є досить поширеним майже для будь-якого з видів релігійних організацій (релігійної громади, управління (центру), релігійного братства, монастиря, місії, духовних навчальних закладів). Так, зусиллями віруючих релігійної громади можуть проводитися роботи з будівництва тих чи інших приміщень, створення будь-яких предметів, які використовуються при проведенні богослужінь, здійснення реставраційних робіт тощо. Право власності на майно, набуте за рахунок власних коштів, виникає у

релігійних організацій на підставі укладення таких цивільно-правових договорів, як купівля-продаж, міна, поставка.

Серед релігійних організацій досить поширеним джерелом формування майна є пожертвування майна громадянами, організаціями або передача його державою. До цього джерела можна віднести як добровільні внески засновників, так і добровільні пожертвування фізичних чи юридичних осіб будь-якій релігійній організації. Пожертвування можуть мати і цільовий характер, визначатися окремими особами, відповідною програмою чи конкретною вказівкою ними особами на мету використання майна. Так, пожертвування з конкретним призначенням, у більшості випадків на користь релігійних організацій, здійснюються юридичними особами. При цьому цілі використання пожертвованого майна пов'язані з відновленням нерухомості релігійних організацій. До джерел формування права власності на майно релігійних організацій можна віднести і доходи цих організацій, які вони одержують у результаті здійснення культурно-освітньої діяльності, а саме: проведення виставок, семінарів, організації паломницьких поїздок; освітньої, видавничої діяльності.

Релігійні організації у порядку, визначеному чинним законодавством, мають право для виконання своїх статутних завдань засновувати видавничі, поліграфічні, реставраційно-будівельні, сільськогосподарські та інші підприємства, а також добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо), яким надаються права юридичної особи.

Викладене дозволяє зробити висновок, що, майнові права релігійних організацій — це сукупність речових та зобов'язальних прав, закріплених у законі або договорі і виражають ставлення релігійної організації до майна, яке використовується для досягнення статутних цілей.

СЄВЕРОВА Є. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА СТВОРЕННЯ НЕБЕЗПЕКИ ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ

В цивільному праві України відшкодування шкоди, як правило, є формою відповідальності за правопорушення, тобто за виновне завдання шкоди.

Разом із тим, іноді така виновна поведінка не призводить безпосередньо до завдання шкоди, а лише створює небезпеку її заподіяння,